

כי תצא למלחמה – לעולם ירגיז אדם יצר הרע על יצר הטוב

1. דברים פרק כא

כי תצא למלחמה על איבך ונתנו יקונך אלהיך בידך ושבית שבינו: (וכאיתך בשביה אשתך ונתתה ונשקתך בה ונשקתך לך לאשה: והכאתה אל תוך ביתך ונלחמה את ראשה ונשקתה את צפרניה: והסיכה את שמלת שביה מעליה ונשבה בבינתך ובקתה את אביה ואת אמה לכת למים ואחר פן תבוא אליה ובעלתה והייתה לך לאשה: וסנה אם לא תפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכנה בכסף לא תתעמר בה פסח אשר עניתה:

2. רש"י שם

לקחת לך לאשה - לא דברח תורה אלא כנגד יצר הרע. שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו (פסוק טו) כי תהיין לאיש וגוי וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו:

3. דברים פרק כב

זכור את אשר עשה לך צמלק בנתך בצאתכם ממצרים: אשר סרת בנתך ונגנב בך כל חפשיהם אהכית ואתה צנף ונגע ולא נכא אלהים: (והנה בהמים יקונך אלהיך לך מפל איבית משביב פאנך אשר יקונך אלהיך נתן לך נתלה לרשעה תקמה את זכר צמלק מתחת השמים לא תשפח: פ

4. במדבר רבה פרשה טז

צמלק יושב בארץ הנגב...ומה ראה לישב לו על הספר על דרך כניסתן של ישראל לארץ כך צוהו עשו וקנו לקדמן לדרך ונקר ממקומו וישב לו בדרך

5. ברכות דף לה עמוד ב

תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים... ובזמן שאין ישראל עושיין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן... אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן.

6. שבת דף לג עמוד ב

אזלו טשו במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ונינא דמינא. והוון משלחי מנייהו, והוון יתבי עד צוארייהו בחלא, כולי יומא גרסי, בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו כי היכי דלא ליבלו. איתבו תריסר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר: טאן לודיעה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה? נפקו. חזו אינשי דקא כרבי זורעי, אמר: מניחין חיי עולם תעוסקין בחיי שעה! כל מקום שנותנין עיניהן - מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם! חזרו למערתכם! חזרו אוול. איתבו תריסר ירחי שתא. אמרי: משפט רשעים בגיהנם - שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! נפקו, כל היכא דהוה מהי רבי אלעזר - הוה מסי רבי שמעון. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו והוא סבא דהוה נקיס תרי מדאני אסא, ורהיט בין השמשות. אמרו ליה: הני למה לך? - אמר להו: לכבוד שבת. - ותיסגי לך בחזו - חד כנגד זכור, וחד כנגד שמור. - אמר ליה לבריה: תזי כמה חביבין מצות על ישראל! יתיב דעתיהו...אמר: הואיל ואיתרחיש ניסא - איזיל אתקין מילתא, דכתיב ויבא יעקב שלם ואמר רב: שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. ויתן את פני העיר אמר רב: מטבע תיקון להם, ושמואל אמר: שווקים תיקון להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקון להם. אמר: איכא מילתא דבעי לתקוני - אמרו ליה: איכא דוכתא דאית בה פסק פאמאה,

7. עין אי"ה שבת

אמר הואיל ואתרחיש ניטא, איזיל אתקין מלתא... ואמר רב שלם כגופי שלם כממונו שלם בתורתו. המובן השטחי הוא, שכל השלמה שמסתעפת אחת מחכירתה אח"כ נהפכת לחטיבה בפני עצמה עד שהיא מסגת את גבול האחרת. ע"כ בנוהג שבעולם שהשלמת הגוף שהיא מולידה הצורך להשלמת הממון, לסוף היא נדחית מפני השלמת הממון. שהדמיון הכוזב עושה אח"כ את הממון לחטיבה בפני עצמה, עד שלא די שעל די הממון לא יעזר להרחיב ולחזק כחות גופו כ"א עוד יחרסו ע"י רוב חרדתו על הממון והשגתו... יעקב אבינו ע"ה היתה עיקר מגמתו להראות לכל שאין שום צד מצדדי השלימות, בין הגבוהים בין הנמוכים, שלא יהיה האחד מחזק את חברו

8. חתם סופר מסכת סוכה דף לו עמוד א

נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא ואספת דגנך אלא בא"י ורוב ישראל שרויין שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום יישוב א"י ולהוציא פירותי הקדושי ועל זה ציונה התורה ואספת דגנך ובונו זורה גורן השעריה הלילה משום מצוה וכאלו תאמר לא אנית תפילין מפני שאני עוסק בתורה הי"ג לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה ואפשר אפילו שארי אומניו שיש בהם ישוב העולם הכל בכלל מצוה אבל כשאנו מפורזי בעו"ה בין א"י וכל שמרבה העולם יישוב מוסיף עבודת ה' חורבן מודה ר"י לרשב"י וע"ז אנו סומכ"י על ר' יהודה במתני סוף קידושין מניה אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד בני אלא תורה היינו בח"ל

9. טור סי' רח'

"ונאכל מפריה ונשבע מטובה... ואין לאמרו שאין לחמוד הארץ בשביל פריה וטובה" ב"ח : " תימה הלא קדושת ארץ הנשבע בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ כי על כן הזהיר ואמר בסוף פרשה מסעי לא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל... עתה באבלי פירות היונקים מטומאת הארץ נסתלקת השכינה כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות בתוך בני ישראל יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל ועל כן נחא שאנו מכניסים בכרחה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובה"

10. אורות ע"ז

הקדושה שבטבע היא קדושת ארץ ישראל, והשכינה שירדה בגלות עמישראל הוא הכשרון להעמיד קדושה בנגוד לטבע. אבל הקדושה הלוחמת נגד הטבע אינה קדושה שלמה, צריכה היא להיות בלועה בתמצית עליונה בקדושה העליונה, שהיא הקדושה שבטבע עצמה, שהוא יסוד תקון עולם כולו וכיסומו הגמור, והקדושה שבגולה יחבר אל קודש הארץ, "ועתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקגעו בארץ ישראל".

11. ברכות דף ה עמוד א

אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר רגזו ואל תחטאו. אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה, שנאמר: אמרו בלבבכם; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יקרא קריאת שמע, שנאמר: על משכבכם; אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יזכור לו יום המיתה, שנאמר: דמו סלה.

12. עין איה ברכות

א"י שבי"ל, לעולם ירגיז אדם יצה"ט על יצה"ר, נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש, אי אזיל מוטב ואי"ל יזכיר לו יום המיתה כ"י. הכוחות שבאדם הטובים והרעים, תכליתם להשתמש בהם בדרך הטובה, ע"כ כוחות הרעים שמצד היצה"ר אין זה עצה טובה להחלישם ולמעטם, כי לפעמים יהיו נצרכים לתכלית טוב ולא יוכל להנות מטובם. ע"כ הטוב שבהדרכות הוא שיהיו הכוחות כולם במילואם וטובם, רק שהכוחות הטובים יהיו השליטים בנפש והרעים יהיו כפופים תחת ידם. כי באמת גם הרעות טובות הנה, בשמרם את גבולם. והנה מצד טבע האדם הכוחות הרעים המה נעורים ומוכנים פעולה יותר מהכוחות הטובים. ע"כ ירגיז אדם יצה"ט לעורר כוחות הטובים שיהיו מוכנים לפעולה ושליטים על הכוחות רעים. וכ"ז יתכן באדם שההרגש המוסרי יפה בו, ומרגיש מעצמו כל הדרכים הטובים. אבל מי שנפשו לא נטהרה כ"כ, אינו מרגיש יופי הדרכים הטובים, עד שיקבלם מהתורה והלימוד - ע"כ יעסוק בתורה, מירוש בתורת אבות הדרכים הטובים צריך להגבירם בנפשו. דעל עסק התורה בכללה אי"צ לאזהרה זו, שהוא מוזהר ועומד ע"ז. והנה ע"י הידיעה יקנה כח ההתעוררות לכסוף אל הדרכים הטובים. אבל אם נפשו עופלה כ"כ, שאין הידיעה מספקת לעורר כוחות הטובים שבנפשו, אז צריך לעורר את כח ההרגש, שהוא עושה בנפש רושם יותר מן הידיעה.